

Vojnový program proletárskej revolúcie

Neodmysliteľnou súčasťou teórie a praxe socialistickej revolúcie sú vojenské otázky, ktoré musí marxisticko-leninská teória riešiť v súlade s konkrétno-historickými podmienkami a v záujme splnenia konečného cieľa proletariátu.

V podmienkach imperialismu vojenské otázky socialistickej revolúcie teoreticky rozpracoval V. I. Lenin a správnosť jeho záverov v tejto oblasti potvrdila prax Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie, ktorej 55. výročie si tohto roku pripomína všetko pokrokové ľudstvo sveta.

V. I. Lenin a boľševická strana sa pozerali na vojenskú otázku ako na časť všeobecnej, hlavnej otázky, ktorá musí byť podriadená záujmom boja proletariátu za zvrhnutie cárskeho samoderžavia, za odstránenie kapitalistického vykorisťovania, za nastolenie a upevnenie diktatúry proletariátu. Nikdy nezameňovali politické úlohy s vojenskými a revolučným boj nespojovali iba s formou vojenského boja. „Sociálna demokracia“, píše V. I. Lenin, „sa nikdy neznížila na hru na vojenské spriahanie, nikdy nestavala do popredia vojenské otázky, pokiaľ tu neboli podmienky pre začínajúcu občiansku vojnu.“¹⁾ Vzdvihať na prvé miesto vojenské otázky, zdôrazňoval V. I. Lenin, pokiaľ neuzráli objektívne podmienky, pokiaľ nie sú vycvičené oddiely, niet zbraní, pokiaľ vykorisťovateľské triedy nerozpútali občiansku voj-

nu, možno prirovnať tomu, „ako keby generáli zvolali vojenskú poradu prv, než zvolali vojsko, prv než ho zmobilizovali a zaútočili s ním proti nepriateľovi.“²⁾

Na prelome XIX. a XX. storočia imperialismus však do krajnosti vyostřil všetky protirečenia kapitalizmu, predovšetkým protirečenie medzi spoločenským charakterom výroby a súkromou formou privlastňovania; protirečenie medzi hrstkou imperialistických štátov a početnými kolóniami a polokolóniami; protirečenia medzi jednotlivými imperialistickými štátmi alebo skupinami imperialistických štátov pre znovurozdelenie sveta, čoho odrazom bola i imperialistická vojna v rokoch 1914–1918. „Imperializmus je predvečer sociálnej revolúcie“, tak charakterizoval V. I. Lenin posledné štádium kapitalizmu.³⁾

Imperialistická vojna vyostřila všetky protirečenia v samotnom cárskom Rusku. V krajine narastal hospodársky chaos, hlad a bieda ľudových mas dosahovali nevídaných rozmerov. Rástla nespokojnosť s cárskou vládou a jej politikou, zosilnelo národnoslobodzenecké hnutie národov okrajových území Ruska. Pod vplyvom porážok na frontách, revolučných vystúpení robotníckej triedy a roľníctva zosilnelo i revolučné hnutie v armáde. Revolučná aktivita pracujúcich mas hrozila prerásť

¹⁾ V. I. Lenin, Spisy zv. 2, Bratislava 1960, str. 290

²⁾ V. I. Lenin, Spisy zv. 22, Bratislava 1956, str. 162

³⁾ V. I. Lenin, Spisy zv. 8, Bratislava 1957, str. 497

v otvorené vystúpenie proti existujúcim poriadkom v krajine. V Rusku v roku 1916 existovali všetky príznaky revolučnej situácie. Vládnuce triedy, statkári a buržoázia neboli schopní vládnuť po starom a pracujúce masy neboli ochotné znášať strádanie a vykorisťovanie. Nastupovala politická kríza vládnucej moci.

Za týchto podmienok otázky vojenskej teórie a vedenia máv v ozbrojenom boji vystupovali na jedno z prvých miest, dostávali rozhodujúci význam v revolučnej činnosti proletariátu. To zaväzovalo boľševickú stranu a jej vodcu, rozpracovať vojnový program blížiaci sa proletárskej revolúcii, rozvinúť ofenzívnu vojenskú a vojensko-bojovú prácu k vytvoreniu revolučnej armády.

Vojnový program boľševickej strany je tedy výsledkom a zobecnením skúseností revolučného boja ruského a západoeurópskeho proletariátu, je jeho tvorivým rozvinutím na osobitosti epochy a špecifické podmienky spoločenského vývoja Ruska.

Prvoradou otázkou, ktorú bolo treba vyriešiť, bola otázka, aký postoj majú zaujať sociálne demokracie k imperialistickej vojne. V boji proti sociálšovinistom a sociálpacifistom V. I. Lenin a boľševická strana vytýčili a zdôvodnili jedine správny, internacionálny prístup proletariátu k imperialistickej vojne: odmietnutie hesla „obrány“ imperialistickej vlasti; premena imperialistickej vojny na vojnu občiansku; porážku cárskej vlády v imperialistickej vojne.

Heslo premeny imperialistickej vojny na vojnu občiansku bolo rozvinutím a konkretizáciou rezolúcie stuttgartského a bazilejského kongresu II. internacionály, ktoré hovorili o nutnosti využitia vzniklej imperialistickej vojny pre urýchlenie porážky kapitalizmu. Bolo to heslo boja za mier, za likvidáciu vojny vôbec, za víťazstvo proletárskej revolúcie. V. I. Lenin a boľševická strana ukazoval zároveň i na prvé kroky, ktoré bolo potrebné urobiť na ceste premeny imperialistickej vojny na vojnu občiansku: 1. kategorické odmietnutie hlasovať za vojnové úvery a bezpodmienečné vystúpenie predstaviteľov socialistických strán z buržoázných vlád; 2. úplné odmietnutie politiky „národného mieru“; 3. založenie ilegálnych organizácií všade tam, kde vlády a buržoázia ruší ústavné slobody a zavádza vojnový stav; 4. podporu bratania vojakov bojujúcich v zákopoch; 5. podporu revolučných masových akcií proletariátu každého druhu.⁴⁾

⁴⁾ Porovnaj: KSSS v rezolúciách a usneseniach sjezdů, konferencií a plenárnych zasadnutí ÚV, d. I, SNPL Praha 1954, str. 282

Heslo porážky cárskej vlády v imperialistickej vojne žiadalo od strany proletariátu, aby nepodporovala nijaké opatrenia vlády, ktoré ju upevňujú. Toto heslo však nemalo nič spoločného s politikou porážky vlastného ľudu a poskytnutím pomoci protivníkom cárskeho Ruska. Politika porážky vlastnej vlády v imperialistickej vojne znamenala pokračovanie v revolučnom boji, bola smernicou na zabezpečenie víťazstva proletárskej revolúcie, na skutočné víťazstvo ľudu nad statkármi a kapitalistami.

V. I. Lenin pritom zdôrazňoval, že porážka vlastnej buržoáznej vlády v imperialistickej vojne nie je úlohou proletariátu a revolučných socialistov jednej krajiny z koalície zúčastnenej vo vojne, ale všetkých krajín oboch koalícií. Čo sa týkalo cárskeho Ruska, Lenin mal za to, že porážka cárizmu vo vojne pri všetkých podmienkach by bola najmenším zlom, nakoľko jeho víťazstvo by znamenalo zosilnenie reakcie nielen v Rusku, ale na celom svete.

Leninský záver o boji robotníckej triedy za mier a za socialistickú revolúciu v období rozpútania svetovej imperialistickej vojny je i dnes základom revolučnej taktiky komunistických a robotníckych strán. V „Deklarácii“ Porady predstaviteľov komunistických a robotníckych strán v Moskve z novembra 1957 sa zdôrazňuje, že ak sa imperialismus odváži znovu rozpútať vojnu, potom sa „sám odsúdi k zániku, pretože národy nebudú ďalej trpieť zriadenie, ktoré im spôsobuje tak ťažké strádanie a obeť.“ Tento záver je potvrďovaný v rade uznesení komunistických a robotníckych strán kapitalistických krajín.

V zložitej situácii, ktorá sa vytvorila po februárovej revolúcii 1917 v Rusku, musela boľševická strana s prihliadnutím ku konkrétnym podmienkam riešiť svoj vzťah k heslu premeniť imperialistickú vojnu na vojnu občiansku a k heslu porážky buržoáznej vlády. Stanovisko boľševickej strany k týmto heslám je ukázané v prácach V. I. Lenina „Listy z ďaleka“, „Aprílové tézy“ a v mnohých ďalších, ako aj v uzneseniach boľševickej strany.

Keďže strana v I. etape revolúcie (február—júl 1917) uznala možnosť pokojného vývinu revolúcie v tom zmysle, aby moc prešla do rúk sovietskych a aby sa v boji za diktatúru proletariátu pokračovalo v sovietskych, odsunula na čas aj heslo vytýčené za vojny — premeniť imperialistickú vojnu na vojnu občiansku, čo sa už do určitej miery uskutočnilo po februárovej revolúcii. Držať sa tohto hesla by odporovalo orientácii strany na pokojný vývin revolúcie.

V Aprílových tézach V. I. Lenin objasnil postoj boľševickej strany k imperialistickej vojne po porážke cárizmu. Vysvetľoval, že vojna i za dočasnej vlády zostáva imperialistickou a ukončí ju demokratickým mierom bez porážky vlády kapitálu nie je možné. „Nemožno vybrnúť z imperialistickej vojny, nemožno dosiahnuť demokratický, nenásilnícky mier bez zvrhnutia moci kapitálu, bez prechodu moci do rúk inej triedy, do rúk proletariátu.“⁵⁾ V. I. Lenin a boľševická strana rozhodne vystúpili proti „revolučnému obranárstvu“. Lenin ukázal, že vojna „zostáva i za novej vlády Evropa a spol. nesporné lúpežnou imperialistickou vojnou v dôsledku kapitalistického rázu tejto vlády.“⁶⁾ „... absolútna nedôvera, nijaká podporu novej vláde“, — taká bola požiadavka boľševickej strany.⁷⁾

Po februárovej revolúcii boľševici však upustili od porážky buržoaznej vlády. Neboli ani poražencami, ale ani obranármi. V tom bola zložitá a zvláštnosť politiky strany.

Boľševici nemohli byť poražencami v podmienkach dvojvládia, pretože Rusko bolo po februárovej revolúcii najdemokratickejšou krajinou na svete a heslo porážky buržoaznej vlády by znamenalo nielen porážku Dočasnej vlády, ale aj Sovietskych robotníckych a vojenských zástupcov, porážku revolúcie a víťazstvo zahraničného imperialismu.

Boľševici neboli ani obranármi, lebo to by znamenalo podporovať imperialistickú vojnu a brániť buržoaznodemokratickú moc. Strana však ukazovala, že s revolučným obranárstvom môže revolučný proletariát súhlasiť len za podmienok: a) ak prejde moc do rúk proletariátu a k nemu sa prímknú najchudobnejšie vrstvy roľníctva; b) ak sa skutkami zamietnu všetky anexie, a nielen rečami; c) ak sa proletariát naozaj úplne rozíde so všetkými záujmami kapitálu.⁸⁾ Boľševici boli v krajine jedinou vlasteneckou politickou stranou, ktorá v mene národných záujmov vystúpila proti vojne a ukazovala jedine správne východisko — uchopenie moci robotníckou triedou.

Narastajúca revolučná situácia vo svete v priebehu imperialistickej vojny vyžadovala, rozpracovanie a rozvinutie teore-

tických záverov marxizmu o vojenskej organizácii proletariátu bojujúceho za zvrhnutie buržoázie.

Zakladatelia vedeckého komunizmu, K. Marx a B. Engels ukázali, že robotnícka trieda, ako vedúca sila socialistickej revolúcie, musí vytvoriť revolučnú armádu, ktorá by spojila všetky revolučné sily v ich boji proti kapitálu. Základnou formou tejto revolučnej armády sa malo stať všeobecné ozbrojenie ľudu. Zároveň však zdôrazňovali, že robotníci sú povinní sa ozbrojiť a zorganizovať „samostatne ako proletárska garda so samostatne volenými veliteľmi a samostatne zvoleným generálnym štáбом...“⁹⁾

Na základe týchto záverov rozpracoval V. I. Lenin heslo všeobecného ozbrojenia ľudu s ohľadom na úlohy socialistickej revolúcie v podmienkach imperialistického štádia.

Heslo všeobecné ozbrojenie ľudu, jeho forma, zostalo rovnaké ako v buržoaznodemokratickej revolúcii. Podstatne sa však zmenil jeho obsah, ktorý bol určený novým zostavením triednych síl. Ak v buržoaznodemokratickej revolúcii základom výstavby revolučnej armády bol zväzok robotníckej triedy so všetkým roľníctvom za vedúcej úlohy robotníckej triedy, potom v socialistickej revolúcii základom výstavby revolučnej armády sa stal zväzok robotníckej triedy s chudobným roľníctvom, za hegemonie proletariátu.

Všeobecné ozbrojenie ľudu teda neznamenalo ozbrojenie všetkých tried a sociálnych skupín obyvateľstva bez rozdielu. Takýto prístup by viedol k ozbrojeniu nielen revolúcie, ale aj jej potencionálnych nepriateľov. Všeobecné ozbrojenie ľudu znamenalo ozbrojenie všetkých robotníkov a chudobných roľníkov, mužov a žien schopných nosiť zbraň, alebo aktívne pomáhať revolučnej armáde vo chvíli jej bojovej činnosti. Vyžadovalo **prísne triedny výber** pri organizovaní revolučnej armády.

„Akú milíciu potrebujeme my, proletariát, všetci pracujúci?“ pýtal sa V. I. Lenin v „Listech z ďaleka“ a odpovedal: „Potrebujeme milíciu skutočne ľudovú, tj. po prvé, takú, ktorá by sa skladala z celého obyvateľstva, zo všetkých dospelých obyvateľov obojho pohlavia, a po druhé takú, ktorá by spájala funkcie ľudovej armády s funkciami polície, s funkciami hlavného a základného štátneho orgánu štátneho zriadenia a štátnej správy.“¹⁰⁾

⁵⁾ V. I. Lenin, Spisy zv. 24, Bratislava 1955, str. 53—54

⁶⁾ V. I. Lenin, Spisy zv. 24, Bratislava 1955, str. 11

⁷⁾ V. I. Lenin, Spisy zv. 23, Bratislava 1956, str. 272

⁸⁾ V. I. Lenin, Spisy zv. 24, Bratislava 1955, str. 11

⁹⁾ Marx-Engels, Spisy zv. 7, Praha 1959, str. 279

¹⁰⁾ V. I. Lenin, Spisy zv. 23, Bratislava 1956, str. 305

Leninské heslo „Vytvárajte skutočne všetkých, ozaj všeobecnú a proletariátom vedenú milíciu! — to je úloha dňa, to je heslo dneška...“ sa stalo základnou smernicou pre bolševické organizácie po februárovej revolúcii.¹¹⁾

Najrozšírenejšou formou proletárskej milície v Rusku bola Červená garda. V mnohých mestách mali ozbrojené sily proletariátu rôzne názvy: robotnícka (proletárska) milícia, robotnícka (Červená) garda, stranická družina, závodná milícia apod. Nezávisle od názvu, všetky vo svojej podstate boli proletárskou milíciou. Ich základná úloha spočívala v obrane politických slobôd, potrebných pre ďalší rozvoj revolúcie; v ochrane závodov; v udržiavaní revolučného poriadku; vo vojenskom výcviku robotníckej triedy; v potlačovaní otvorených vojenských vystúpení kontrarevolúcie.

V predvečer októbrového ozbrojeného povstania sa Červená garda stala skutočne masovou organizáciou. Iba v Petrohrade a Moskve bolo okolo 80 000 ozbrojených robotníkov a v celej krajine približne 200 000 ozbrojených pracujúcich.¹²⁾

Pri organizovaní ozbrojených síl revolúcie pripisovala strana významné miesto vojenskému výcviku a výchove vedúcich kádrov revolúcie v oblasti vojenstva. „Ani jeden sociálny demokrat“, zdôrazňoval V. I. Lenin, „ktorý čo len trochu pozná dejiny a ktorý sa učil u ich veľkého znalca Engelsa, nepochyboval nikdy o veľkom význame vojenských vedomostí, o nesmiernej dôležitosti vojenskej techniky a vojenskej organizácie ako nástroja, ktorý používajú masy ľudu a jeho triedy na riešenie veľkých historických konfliktov.“¹³⁾

Ku splneniu tejto úlohy strana získavala najskúsenejších vojakov a poddôstojníkov, ktorí spolu s členmi Vojenskej organizácie RSDRS(b) uskutočňovali výcvik a formovanie práporov Červenej gardy. Koncom augusta a začiatkom septembra 1917 bola vytvorená v Petrohrade škola povstania, ktorá pripravovala vedúce kádre revolučnej armády. Výcvik prebiehal na základe špeciálne vypracovaného programu s dôrazom na konštrukciu zbraní, streleckú prípravu a taktiku poličného boja. Pred októbrovým ozbrojeným povstaním školu navštevovalo okolo 4 000 ľudí.¹⁴⁾

Vďaka neúnavnej práci bolševickej strany v momente povstania bola na každom závode, na každej fabrike a obvode skupina ozbrojených a vojenskému umeniu vycvičených ľudí.

Vytvorenie revolučnej armády si však vyžadovalo dostatočné množstvo zbraní a ostatného vojenského materiálu. Preto jednou z významných požiadaviek vojnového programu bolševikov bola požiadavka získavania a výroby zbraní. V prácach „Vojnový program proletárskej revolúcie“, „O hesle odzbrojenia“, v „Listoch z ďaleka“ a ďalších V. I. Lenin ukázal, že od vyzbrojenia revolučných oddielov závisí ich palebná sila, riešenie pomeru síl medzi revolúciou a kontrarevolúciou v prospech revolučného ľudu, nakoľko neozbrojení robotníci a roľníci nemajú fakticky materiálnej sily pre boj s vládou, **avšak so zbraňou v rukách nemôžu nevíťaziť.**

Základnou požiadavkou obbrojenia proletariátu sa stala prísna centralizácia činnosti ozbrojovania revolučných oddielov. Centralizácia vytvárala atmosféru disciplíny, organizovanosti, zodpovednosti a hospodárnosti. Prísny centralizovaný režim umožňoval dávať zbrane revolučným vojakom a vyvarovať sa chýb, ktorých výsledkom mohlo byť, že sa zbrane dostanú do rúk nepriateľom revolúcie.

Robotnícka trieda Ruska ako hegemon buržoaznodemokratickej revolúcie sa začala vyzbrojovať už v jej priebehu. Zbrane boli získavané zo skladov armády a polície (za obdobia februárovej revolúcie robotníci získali vyše 40 tisíc pušiek a 30 tisíc revolverov), z vojenských jednotiek prostredníctvom revolučných vojakov a námorníkov, kúpou za peniaze, ktoré zbierali robotníci. Využívané boli i zbrane vyrobené robotníkmi na závodoch.¹⁵⁾ V období ozbrojeného povstania boli v Petrohrade vo výzbroji revolučnej armády všetky druhy zbraní aké v tej dobe existovali v krajine, od pušiek a revolverov až po obrnené vozidlá, ťažké delostrelectvo a lode Baltskej flotily. Podobný obraz bol v Moskve a iných mestách.

Zároveň s vytváraním proletárskej milície venovala bolševická strana veľkú pozornosť získavaniu vojakov a námorníkov na stranu revolúcie. Bolševici vychádzali zo skúseností revolúcie 1905—1907 (ktoré V. I. Lenin zobecnil v prácach „Revolučná armáda a revolučná vláda“, „Poučenie z moskevského povstania“, „Vojsko a revolúcia“), že kolísanie armády, ktoré je nevyhnutné pri každom ozaj ľu-

¹¹⁾ Tamže, str. 304

¹²⁾ N. R. Pankratov, I. M. Poljakov, Vojenno-bojovaja rabota partii bolševikov (1903—1917), Moskva 1965, str. 223

¹³⁾ V. I. Lenin, Spisy zv. 8, Bratislava 1957, str. 497

¹⁴⁾ P. S. Smirnov, Vojennyye voprosy v programach KPSS, Moskva 1967, str. 79

¹⁵⁾ Kurs lekcij po istorii KPSS, Voenizdat Moskva 1969, str. 357

dovom hnutí, vedie pri zostreňí revolučného bola k ozajstnému boju o vojsko.

Ideovopolitickú prácu boľševici rozvíjali predovšetkým po línii upevňovania bratského sväzku vojakov a námorníkov s robotníkmi a chudobnými roľníkmi. Prvoradou úlohou bolo odstránenie priehrad medzi armádou a pracujúcimi masami, ktoré umele vytvorili vykorisťovateľské triedy. „Účasť vojakov v milícii“, zdôrazňoval V. I. Lenin, „je základnou otázkou prevýchovy „vojakov“ na občanov milicionárov, otázkou prevýchovy obyvateľstva za filistrov na ozbrojených občanov. Demokracia zostane planou a falošnou frázou alebo polovičatým opatrením, ak sa všetkému ľudu okamžite a bezpodmienečne nedá možnosť učiť sa zachádzať so zbraňou.“¹⁶⁾

Význam práce v armáde spočíval i v tom, že stará cárska armáda prežívala v epoche revolúcií základný zlom. V priebehu februárovej revolúcie sa armáda stala zbraňou zvrhnutia samodržavia, neoddeliteľnou súčasťou revolučnodemokratickej armády. Po porážke cárizmu sa armáda stala nástrojom uskutočňovania politiky Sovietov robotníckych a vojen-ských zástupcov, za ktorými stála prevážna väčšina pracujúceho ľudu. Avšak vinou eserskomesenševickej politiky sa armáda postupne menila zo zbrane revolučnej vlády ľudu na zbraň imperialistickej politiky Dočasnej vlády.

Úlohu získavania vojenských mäs riešila strana prostredníctvom stranických buniek v jednotkách armády a námorníctva na fronte a v tyle, rozvinutím širokej vysvetľovacej práce (mierovej triednej propagandy — ako hovoril V. I. Lenin), bojom za demokratizáciu armády a podobne.

V polovici júna 1917 stranícke buňky existovali v prevážnej väčšine jednotiek posádky hlavného mesta. Viacej ako polovica posádky Petrohradu bola na strane boľševikov. Revolučnú prácu medzi vojakmi a námorníkmi uskutočňovalo takmer 43 mestských (posádkových) vojenských organizácií boľševikov. V dobe VI. zjazdu RSDRS(b) mala boľševická strana v armáde viacej ako 26 000 členov. Vojenské boľševické organizácie boli vo všetkých armádach.¹⁷⁾ Najsilnejšie pozície mali boľševici v Baltickom loďstve, na Severnom a Západnom fronte.

Veľký význam v boji o vojenské masy mal boj za demokratizáciu armády, cie-

lom ktorej bolo neutralizovať moc starej kontrarevolučnej generality a dôstojníckeho zboru a dať túto moc do rúk vojenských mäs, tj. robotníkom a roľníkom, ktorí by zabezpečili revolučné východisko z vojny. Základnými demokratickými požiadavkami boli: zabezpečenie politických práv vojakov a námorníkov; voliteľnosť veliteľského zboru; vyhnatie kontrarevolučných živlov z armády; zrušenie triednych privilégií dôstojníkov a generálov. V boji za tieto požiadavky zároveň boľševická strana vysvetľovala vojakom, že úplná demokratizácia armády je možná až po víťazstve socialistickej revolúcie.

Vďaka organizátorskej a ideovopolitickej práci strany vplyv boľševikov na vojenské masy neustále narastal. V októbri 1917 na strane revolúcie stála prevážna väčšina armády, ktorej posádky boli v priemyselných mestách, ako aj armády fronty rozmiestnených v blízkosti týchto miest. Boľševici mali tak v armáde „politickú údernú päsť“, ktorá im zabezpečovala zdrvivú prevahu síl na rozhodujúcom mieste a v rozhodujúcom okamihu.¹⁸⁾

Prínosom do klenotnice marxistickoleninskej teórie socialistickej revolúcie je leninský plán ozbrojeného povstania, ktorý sa stal významnou súčasťou vojnového programu boľševickej strany.

V. I. Lenin ukázal, že vzťah marxistov k povstaniu nemá nič spoločné s blanquizmom, ktorý odmieta triedny boj, zameňuje revolúciu so sprisaháním malej skupiny revolucionárov odtrhnutých od mäs. „Ak má byť povstanie úspešné, nesmie sa opierať o sprisahanie, o stranu, ale o vyspelú triedu. To po prvé. Povstanie sa musí opierať o revolučný rozmach ľudu. To po druhé. Povstanie sa musí opierať o taký okamih prelomu v dejinách narastajúcej revolúcie, keď je aktivita najvyspelejšej časti ľudu najväčšia, keď je najsilnejšie kolísanie v radoch nepriateľov a v radoch slabých, polovičatých, nerozhodných priateľov revolúcie. To po tretie.“¹⁹⁾ V prípade, že tieto podmienky dozreli, ukazoval V. I. Lenin, je potrebné prejsť bezprostredne k povstaniu, pretože „zrieknuť sa postoja k povstaniu ako k umeniu znamená zradit marxizmus a zradit revolúciu.“²⁰⁾

Ozbrojené povstanie je osobitá forma ozbrojeného boja, podriadená osobitým zákonom, ktoré je treba rešpektovať a pris-

¹⁶⁾ V. I. Lenin, Spisy zv. 24, Bratislava 1956, str. 1956.

¹⁷⁾ P. S. Smirnov, Vojennye voprosy v programach KPSS, Moskva 1967, str. 82.

¹⁸⁾ V. I. Lenin, Spisy zv. 30, Bratislava 1954, str. 228—229.

¹⁹⁾ V. I. Lenin, Spisy zv. 26, Bratislava 1955, str. 12.

²⁰⁾ Tamže, str. 12—13.

ne dodržiavať. Medzi základné pravidlá ozbrojeného povstania patria tieto: 1. nikdy sa nezahrávať s povstaním, a keď už začne, treba si dobre uvedomiť, že sa musí uskutočniť do dôsledkov; 2. treba sústrediť veľkú prevahu síl na rozhodujúcom mieste v rozhodujúcej chvíli; 3. bojové sily musia konať čo najrýchlejšie, rozhodne a bezpodmienečne prejsť do útoku; 4. treba sa snažiť nepriateľa prekvapiť, vystihnúť chvíľu, keď sú jeho vojská rozptýlené; 5. každý deň sa treba usilovať aj o nepatrné úspechy a zachovávať čo stojí „morálnu prevahu“.²¹⁾

Leninský plán ozbrojeného povstania predpokladá, že povstanie vznikne viac menej naraz v jednotlivých oblastiach krajiny, čo umožní povstalcovi izolovať od seba vojenské jednotky a postupne ich získať na svoju stranu; plán ukazuje, že povstanie musí začať v rozhodujúci moment a na rozhodujúcich miestach, nakoľko poraziť protivníka v rozhodujúcich centrách znamená zabezpečiť víťazstvo v celej krajine; plán požaduje povstanie zahájiť v momente, ktorý umožňuje vziať iniciatívu do svojich rúk, v momente, keď nepriateľ ešte nestačil uskutočniť mobilizáciu a jeho armáda je v rozklade.

Plán doporučuje kombinovať „tri hlavné sily, loďstvo, robotníkov a vojenské oddiely tak, aby boli rozhodne obsadené a za cenu akýchkoľvek strát udržané: a) telefón, b) telegraf, c) železničné stanice, d) predovšetkým mosty“.²²⁾ Pre zabezpečenie týchto úloh je potrebné sformovať najodvážnejšie živly („úderníkov“, robotnícku mládež a najlepších námorníkov) do malých oddielov, ktorých úlohou je obsadiť všetky dôležité miesta a zúčastniť sa všetkých dôležitých operácií.

V. I. Lenin nazval svoj plán predbežným, ale skutočný priebeh ozbrojeného povstania ukázal, ako hlboko a všestranne tento plán premyslel. V. I. Lenin rozvinul myšlienky zakladateľov marxizmu o povstaní a vytvoril z nich ucelené učenie.

Leninský plán ozbrojeného povstania je významným vkladom a obohatením politickej taktiky medzinárodného proletariátu v boji za zvrhnutie moci kapitálu.

25. októbra (7. novembra) 1917 zvíťazi-

la prvá proletárska revolúcia na svete. Ani jedna strana v dejinách nebola tak dôkladne pripravená na uskutočnenie povstania ako bolševická. Vďaka Leninovi mala strana rozpracovaný vojnový program proletárskej revolúcie, vedecky rozpracovanú teóriu ozbrojeného povstania, dôkladný organizačný plán povstania a premyslenú, ucelenú platformu politických a hospodárskych opatrení hneď na druhý deň po víťazstve.

Víťazstva mohlo byť dosiahnuto preto, že bolševická strana tvorivým spôsobom, na podmienky Ruska aplikovala marxistickú teóriu socialistickej revolúcie, ktorej neoddeliteľnou súčasťou bol i vojnový program proletárskej revolúcie.

Základné závery tohto programu majú svoj význam i pre dnešnú dobu. Sú zbraňou v rukách utlačovaných a vykorisťovaných mas v ich boji za zvrhnutie vlády monopolistickej buržoázie, za víťazstvo mieru, demokracie a pokroku.

Víťazstvo VOSR ukazuje, že proletariát vo svojom boji nemôže zvíťaziť, ak nemá vytvorenú svoju revolučnú armádu, ktoré základom musí byť „proletárska milícia, ozbrojení robotníci a revolučné oddiely armády“.

Skúsenosť bolševickej strany učí, že bez získania vojenských mas je revolúcia odsúdená k neúspechu. Základnou podmienkou prechodu vojenských mas na stranu revolúcie je pevný zväzok robotníckej triedy a roľníctva za hegemonie proletariátu, sústavná ideovopolitická práca strany v armáde doplnená za revolučnej situácie i fyzickým bojom o vojsko, ktorý zahrnuje boj časti armády, ktorá prešla na stranu revolúcie, proti tej časti, ktorá zostala verná starej vykorisťovateľskej moci, a v neposlednom rade vyzvanie armádu z plyvu stareho veliteľského zboru cestou jeho izolácie.

Skúsenosti bolševickej strany ukazujú, že vytvorenie ozbrojenej sily socialistickej revolúcie je obecnou zákonitosťou pri prechode od kapitalizmu ku komunizmu, čo vyplýva z triedneho boja medzi vykorisťovanými a vykorisťovateľmi, z úporného boja reakčných tried proti pokrokovému vývinu ľudstva ku komunizmu.

²¹⁾ Porovnaj: V. I. Lenin, Spisy zv. 26, Bratislava 1955, str. 155

²²⁾ Tamže